

Beteendemedicinsk behandling av erosioner orsakade av livsmedel- ett utvecklingsprojekt i samarbete med SKaPa under tidsperioden 2021-2022, på Folktandvården Sofia

Projektplan

Datum

2022-02-09

Projektgrupp

Projektägare

Git Nilsson, Verksamhetschef och tandhygienist Folktandvården Sofia

Projektledare

Astrid Karlsson, Tandläkare Folktandvården Sofia

Projektdeltagare från Folktandvården Sofia

Rodolfo Rodriguez Muñoz, Tandläkare/Certifierings utbildning inom allmäntandvård

Emma Åberg, Tandhygienist

Armine Zacharian, Tandsköterska

Inledning

På Folktandvården Sofia upplever vi att andelen personer med dentala erosionsskador i befolkningen ökar samtidigt som det inom kliniken saknas samsyn kring hur dentala erosioner ska bedömas, registreras och framförallt behandlas. I vår nuvarande situation är personalens kompetens sparsam och behandlingen av dentala erosioner består främst av fluorlackning i kombination med korta rekommendationer gällande fluorsköljning och att minska på sura intag. I takt med att dentala erosioner ökar i samhället ses även en begränsad kunskap hos våra patienter kring sambandet mellan frätskador och en hög konsumtion av framförallt läsk och energidryck men även andra livsmedel som vinäger och citrusfrukter. Enligt det vetenskapliga stöd som finns för dentala erosioner är den främsta behandlingen att reducera den sura påverkan på tänderna vilket ofta handlar om att patientens livsstil behöver justeras gällande sura dryck- och kostintag. Enligt tandvårdens nationella riktlinjer är åtgärden *kvalificerat rådgivande samtal* den högst prioriterade åtgärden, prioritet 2, för tillståndet *vuxna patienter med ohälsosamma matvanor som besöker tandvården*. Där nämner man även hur sura livsmedel ger upphov till dentala erosioner och hur detta på olika vis kan behandlas via en beteendemedicinsk prevention och behandling. I riktlinjerna

rekommenderas även åtgärden "systematisk registrering av förekomst och grad av erosioner via index" med en prioritet 3, för personer som besöker tandvården för undersökning.

I vår nuvarande situation ser vi som nämnt ovan brister i vår samsyn kring bedömning och registrering av dentala erosions-skador. Vi erbjuder inte patienter med dessa skador ett ytterligare vårdbesök för en mer individanpassad utredning och behandling, utan enbart ett rådgivande samtal i samband med undersökningstillfället, vilket enbart har prioritering 7 enligt tandvårdens nationella riktlinjer. I samband med anamnesupptag vid undersökningstillfällena får patienten besvara en fråga gällande intagsfrekvens av läsk, juice, energidryck eller annan söt dryck. Om patienten har en hög intagsfrekvens av dessa livsmedel noteras det i anamnesen och en kort rådgivning ges gällande dessa typer av intag och dess samband med dentala skador. Trots detta upplever vi att många av patienterna vid nästa undersökningstillfälle ofta har bibehållit sin intagsfrekvens av sura/söta drycker när det är dags för nytt anamnesupptag. I dessa situationer kan vi dra slutsatsen att våra korta rekommendationer i samband med undersökningstillfällena är effektlösa. Följaktligen bedömer vi att våra patienter med dentala erosioner, orsakade av ohälsosamma matvanor, får en bristfällig behandling och inte den mest evidensbaserade vård vi har att erbjuda.

Syfte

Syftet med projektet är att utvärdera om kvalificerade rådgivande samtal går att utföra med ett lyckat resultat på Folk tandvården Sofias patienter med dentala erosions-skador, orsakade av sura dryckes- eller kostvanor. Syftet är också att inom personalen få en samsyn och goda kunskaper kring hur dentala erosioner ska graderas, registreras och behandlas. Beroende på utfallet kan vi sedan få en bättre struktur på hur vi ska bemöta och behandla patienter med denna typ av dentala skador och om möjligt skapa en vårdplan för denna patientgrupp. Vi planerar även att variera utförandet av behandlingen genom att patienterna själva kommer få välja om de vill delta via fysiska eller digitala vårdmöten. Syftet med detta är att kunna utvärdera om det föreligger eventuella skillnader i lyckandefrekvens av behandlingen beroende på mötesform.

Behandling bestående av fluorlackning och korta rekommendationer, vilket vi idag erbjuder, har en låg evidens och saknar ytterligare syften. Om vi däremot skulle lyckas bryta ohälsosamma kostvanor via kvalificerade rådgivande samtal, skulle vi utöver att stoppa progressionen av dentala erosioner, även uppnå andra hälsofördelar ur ett samhällsperspektiv. Sett till hela hälso- och sjukvården har tandvården fördelen att regelbundet träffa alla ungdomar och därmed möjligheten till att i ett tidigt skede kunna identifiera ohälsosamma kost- och levnadsvanor som initialt kan yttra sig som dentala erosioner men senare även påverka patientens allmänna hälsa. Om vi kan behandla dentala erosioner genom kvalificerade rådgivande samtal kommer vi parallellt jobba preventivt för att ungdomar, senare i livet, inte ska behöva uppsöka övriga hälso- och sjukvården för tillstånd eller sjukdomar som exempelvis en hög läskkonsumtion kan resultera i.

Frågeställning

Med tandvårdens nationella riktlinjer som stöd, önskar vi undersöka om kvalificerade rådgivande samtal för patienter med dentala erosionsskador, orsakade av ohälsosamma kostvanor, kan ha ett lyckat resultat på Folktandvården Sofia. Med lyckat resultat avses ett minskat intag av sur dryck- och kost samt att dessa beteendeförändringar kan bibehållas över en 6 månaders period. Vi önskar även undersöka om det finns en skillnad i lyckandefrekvens avseende olika variabler som kön, aktuella kostvanor och mötesform, d.v.s. digitala eller fysiska möten. Efter sammanställning och analysering av utfallet planerar vi att upprätta en vårdplan för våra patienter med dentala erosioner.

Genomförande

Folktandvården Sofias patienter med dentala erosionsskador, orsakade av kost- eller dryckesvanor kommer erbjudas en behandling med ett kvalificerat rådgivande samtal där de även får välja om de önskar att delta via digitala eller fysiska besök. Behandlingen består av ett besök med kvalificerat rådgivande samtal där en tandhygienist eller tandsköterska med utbildning i området upprättar en individanpassad behandlingsplan för teoribaserad beteendepåverkan samt ett uppföljande möte en månad senare. I samband med dessa möten, samt sex månader efter det initiala besöket får patienterna besvara enkäter som berör kostvanor samt deras upplevelse av behandlingen.

Patientunderlag

För diagnostisering och gradering av dentala erosioner har vi valt att utgå från vårt journalsystem, Lifecare Dental. Denna gradering baseras i sin tur på den tregradiga skalan enligt Johansson/Hasselqvist där skadorna graderas som mild-, måttlig- eller svår erosion och registreras för varje enskild tandyta som är drabbad. Projektet kommer primärt rikta sig till ungdomar i åldrarna 18-23 år som uppfyller någon av följande inklusionskriterier:

- Minst en tandyta med svår erosionsskada, orsakad av kost/dryck.
- Konsumerar syrliga produkter dagligen.
- Konsumerar syrliga produkter några gånger i veckan i kombination med en måttlig- alternativt flera milda erosionsskador.

Insamling av patientunderlag sker löpande av samtliga behandlare på Folktandvården Sofia i samband med undersökningar eller i andra möten med patienter. Om patienterna omfattas av inklusionskriterierna ovan blir de erbjudna att delta i studien. I detta läge noterar vi även om patienten i samband med tidigare undersökningstillfällen har fått kostråd gällande sina erosionsskador, men med ett uteblivet resultat, vilket ofta är förekommande.

Datainsamling och enkäter

Tre enkäter kommer vid olika tillfällen skickas ut, via sms, till patienterna som har valt att delta i projektet. Vi kommer använda oss av enkätverktyget esMaker för skapande, utskick, uppföljning av enkäter samt analysering av enkätsvar. Inför det initiala kvalificerade

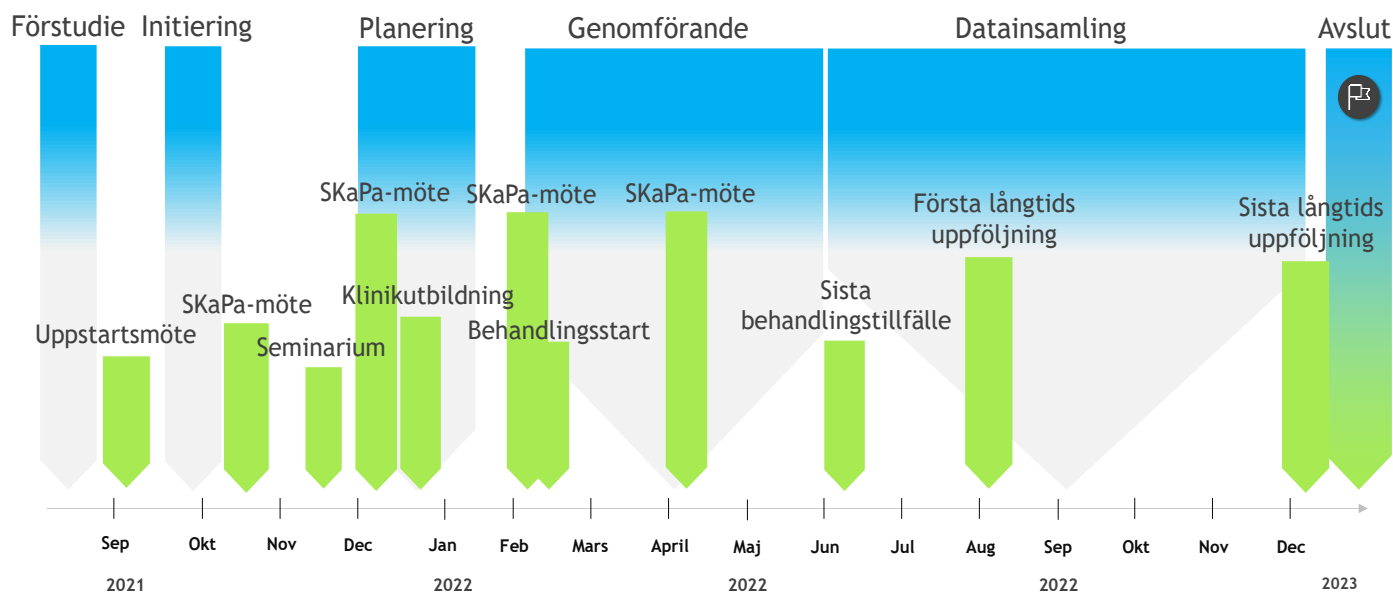
rådgivande samtalet får patienten fylla i *enkät 1*. Denna enkäts primära syfte är att få grunddata på patientens kost- och dryckesvanor relaterade till dentala erosions-skador och kommer ligga till grund för framtida uppföljningar. Uppföljning av den kvalificerade rådgivande behandlingen sker en månad senare, patienten får i samband med denna fylla i *enkät 2*. Denna enkäts syfte är delvis att få en uppdaterad data på patientens nuvarande kost- och dryckesvanor relaterade till dentala erosioner men även för utvärdering av patientens egen bedömning av en eventuell beteendeförändring samt patientens evaluering av det kvalificerade rådgivande samtalet. Samma enkät skickas även ut till patienten när det gått 6 månader sedan det kvalificerade rådgivande samtalet, detta i syfte att följa upp de mer långsiktiga förändringarna i beteende och bibehållande av livsstilsförändringar. De båda enkäterna bifogas i slutet av projektplanen.

Projektet sker i samarbete med SKaPa, svenskt kvalitetsregister för karies och parodontit. För statistiskt intresse kan vi via SKaPa få fram vilka åtgärder Folktandvården region Örebro tidigare har utfört för tillstånden 4071, *tandslitage på grund av erosion, abrasion eller attrition*, och 4073, *omfattande tandslitage in i dentinet på grund av erosion*. Via journalgranskning av dessa patienter kan vi följa upp om deras kost- och dryckesvanor har ändrats mellan undersökningstillfällena beroende på vilka åtgärder som utfördes. Detta kan sedan sättas i förhållande till den beteendeförändring som ses vid vår behandling med kvalificerade rådgivande samtal.

Mätmetoder och analysering av data

För att mäta och analysera resultaten från enkätundersökningarna kommer vi använda oss av funktionerna som finns i enkätverktyget esMaker. Genom att sammanställa svarsenkäterna från första besöket, uppföljningsmötet efter en månad respektive sex-månaders uppföljningen kan vi på gruppnivå se om en beteendeförändring har inträffat samt bibehållits under en sex-månaders period. Vår förhoppning är att medelvärdet för konsumtion av sur dryck och kost ska minska efter det kvalificerade rådgivande samtalet samt bibehållas på den nivån eller minska ytterligare vid sex månaders uppföljning. Detta skulle således ge svar på vår frågeställning kring hur vi med bästa evidensbaserade vård kan behandla dentala erosions-skador med ett lyckat resultat. Genom att även utvärdera patientens självupplevelse av behandlingen kan vi göra justeringar i behandlingsmetoden utefter den feedback vi får. Enkäterna öppnar även upp för möjlighet till analysering av andra variabler för att utvärdera behandlingsmetoden som exempelvis om lyckandefrekvensen skiljer sig mellan könen, mellan digitala och fysiska möten eller beroende på vilken typ av surt intag man konsumerar.

Tidsplan

Ansvarsfördelning

Projektledare Astrid Karlsson	Planering och arbetsfördelning inom projektgruppen. Upprätta projektplan och ansöka om medel. Framtagning av enkäter. Sammanställning och analys av svarsenkäter, april - december 2022. Slutrapport.
Projektdeltagare Rodolfo Rodriguez Muñoz	Förstudie, sommar-höst 2021. Bokning av möten med SKaPa, sker löpande. Fördjupat seminarium om dentala erosioner, för projektgruppen. Klinikutbildning, dentala erosioner.
Projektdeltagare Emma Åberg	Kompetensutveckling inom beteendemedicinsk behandling. Genomförande av alla besök samt återbesök med kvalificerade rådgivande samtal, pågår februari- juni 2022.
Projektdeltagare Armine Zacharian	Hanterar tidbokning, patientkontakt samt enkätutskick. Utbildning i motiverande samtal.
Projektägare Git Nilsson	Ekonomisk kalkyl.
Per Hjalmarsson, SKaPa	Stöd i uppstart och projektutveckling. Tillhandahållande av material för att forma projektet. Tillhandahållande av statistik från journalsystem.

Kostnadsbedömning

Vi beräknar att tidsåtgången kommer uppgå till ca 96 timmar per person fram till hösten 2022 då projektet beräknas avslutas. Denna tidsberäkning syftar på möten med projektgruppen, digitala samt fysiska möten med SKaPa, eget arbete samt några interna utbildningar.

Kostnader	Antal timmar	Yrkeskategori	Pris/timme	Total pris (SEK)
Tid för projektperioden tandläkare	192	2 tandläkare	2.500 SEK	480.000
Tid för projektperioden tandhygienist	96	1 tandhygienist	1.100SEK	105.600
Tid för projektperioden tandsköterska	96	1 tandsköterska	800 SEK	76.800
Totalt				662.400

Uppföljning

I samband med att projektet avslutas planerar vi att ha ett seminarium med SKaPa. Projektet kommer att presenteras på SKaPa:s hemsida, på kliniknivå och vid önskemål kan det även presenteras för andra kliniker inom region Örebro. Projektet kan lyftas internt för verksamhetschefer samt publiceras på Region Örebros intranät för anställda att ta del av. Resultaten från svarsenkäterna kan ligga till grund för en vårdplan för våra patienter med dentala erosionskador, orsakade av mat och dryck. Vi kan även i framtiden, i fortsatt samarbete med SKaPa, hämta ut statistik på vilka åtgärder vi utför på patienter med dentala erosionskador samt följa upp projektdeltagarna vid deras nästkommande undersökningstillfällen för att utvärdera mer långsiktiga resultat av beteendeförändringar. Beroende på utfallet av svarsenkäterna där vi utvärderar patienternas upplevelse av behandlingsmetoden kan vi även strukturera upp en mall för framtida kvalificerade rådgivande samtal även för våra patienter med karies- och parodontal sjukdom.

Enkät 1

Region Örebro län

Kön

- Kvinna
- Man
- Annat alternativ
- Vill ej svara

Födelseår

- 2005 eller senare
- 2004
- 2003
- 2002
- 2001
- 2000
- 1999
- 1998 eller tidigare

Vilken typ av möte bokade du?

- Möte på Folktandvården Sofia
- Ett digitalt möte genom Region Örebro läns app

Hur upplever du din munhälsa?

- Dålig
- Acceptabel
- Bra
- Mycket bra

Ange hur ofta du äter eller dricker följande livsmedel

	Inte varje vecka	1-2 gångar/vecka	3-4 gångar/vecka	5-6 gångar/vecka	Varje dag
Läsk	☐	☐	☐	☐	☐
Energidryck	☐	☐	☐	☐	☐
Vatten med citron eller lime	☐	☐	☐	☐	☐
Juice eller smoothie	☐	☐	☐	☐	☐
Äpplen, citrusfrukter eller andra exotiska frukter	☐	☐	☐	☐	☐
Mat med vinäger eller dressing	☐	☐	☐	☐	☐
Mat med citron eller lime	☐	☐	☐	☐	☐
Surt godis	☐	☐	☐	☐	☐
Annan sur kost eller dryck	☐	☐	☐	☐	☐

Här kan du skriva en egen kommentar om du vill

Enkät 2

Region Örebro län

Kön	Ange hur ofta du äter eller dricker följande livsmedel				
	Inte varje vecka	1-2 gångar/vecka	3-4 gångar/vecka	5-6 gångar/vecka	Varje dag
☐ Kvinna					
☐ Man					
☐ Annat alternativ					
☐ Vill ej svara					
Födelseår					
☐ 2005 eller senare					
☐ 2004					
☐ 2003					
☐ 2002					
☐ 2001					
☐ 2000					
☐ 1999					
☐ 1998 eller tidigare					
Vilken typ av möte bokade du?					
☐ Möte på Folkandvården Sofia					
☐ Digitalt möte genom Region Örebro läns app					
Hur upplever du din munhälsa?					
☐ Dålig					
☐ Acceptabel					
☐ Bra					
☐ Mycket bra					

Hur mycket minns du av informationen och råden du fick om frätskador på tänderna vid ditt besök på Folk tandvården?

- Jag minns i stort sett allt
- Jag minns en del
- Jag minns inte så mycket
- Jag minns i stort sett ingenting

Upplever du att du har förändrat dina vanor efter samtalet på Folk tandvården när vi diskuterade frätskador på tänderna?

- Ja, mycket
- Ja, en del
- Nej, inte mycket
- Nej, inte alls

Är du motiverad att ändra dina vanor efter samtalet med Folk tandvården?

- Ja, mycket motiverad
- Ja, lite motiverad
- Nej, inte så motiverad
- Nej, inte motiverad alls

Fick du under samtalet med Folk tandvården information om frätskador på tänderna som du tidigare inte kände till?

- Ja, mycket
- En del
- Nej, ingenting

Skulle du rekommendera detta kvalificerade rådgivande samtalet till någon i din närhet som har besvär med frätskador på tänderna?

- Mycket troligt
- Troligt
- Inte troligt
- Nej

Här kan du skriva en egen kommentar om du vill